

บทคัดย่อ

โครงการ “ปัญหาการเลี้ยงปลาช่อนทะเลและแนวทางการจัดการเลี้ยงปลาช่อนทะเล เพื่อเป็นอาชีพทางเลือกของประมงชายฝั่งขนาดเล็กชุมชนบ้านแหลมโพธิ์ ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ระยะที่ 1” สัญญาเลขที่ RDG55S0017 มีนายวินัย เนตรวงศ์ เป็นหัวหน้าโครงการ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการเลี้ยงปลาช่อนทะเลในช่วงเวลาที่ผ่านมา 2) ศึกษาวงจร พฤติกรรม และสภาพแวดล้อมที่สัมพันธ์กับการดำรงชีวิตของปลาช่อนทะเล 3) ศึกษาการจัดการด้านการจัดหาลูกพันธุ์ปลาช่อนทะเลจากธรรมชาติมาเลี้ยง และปฏิบัติการทดลองเลี้ยงปลาช่อนทะเลในกระชัง 4) ศึกษาความต้องการปลาช่อนทะเลของท้องตลาด และเส้นทางการตลาดปลาช่อนทะเล 5) หาแนวทางการจัดการเลี้ยงปลาช่อนทะเลที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม โดยมีโจทย์วิจัยว่า ปัญหาการเลี้ยงปลาช่อนทะเลเป็นอย่างไร และแนวทางการเลี้ยงปลาช่อนทะเลเพื่อเป็นอาชีพทางเลือกของชาวประมงชายฝั่งขนาดเล็ก ชุมชนบ้านแหลมโพธิ์ ควรเป็นอย่างไร

กระบวนการทำงานที่ผ่านมา ทีมวิจัยได้เน้นในเรื่องของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ และปัญหาการเลี้ยงปลาช่อนทะเลในพื้นที่ การศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนกับผู้ที่มีประสบการณ์การเลี้ยงปลาช่อนทะเลจากนอกพื้นที่ รวมถึงการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ทีมวิจัยยังได้ประสานความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น คุณเสนอห์ รัตนสำเนียง เจ้าหน้าที่จากสำนักงานประมงอำเภอไชยา ศาสตราจารย์ ดร.นพ.บุญเสริม วิทย์ชำนานุกุล ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาสายพันธุ์กุ้งอำเภอไชยา เพื่อขอความร่วมมือในเรื่อง ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงปลาช่อนทะเล ทั้งนี้ได้มีการประชุมทีมวิจัยร่วมกันอย่างต่อเนื่องเพื่อสรุปผลวางแผนการทำงานร่วมกัน

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาทำให้ทีมวิจัยได้ทราบ ในเรื่องความรู้ทั่วไป การเพาะฟัก การอนุบาล และการเลี้ยงปลาช่อนทะเล รวมถึง ด้านคุณค่าทางอาหาร และการตลาดของปลาช่อนทะเล รู้พื้นที่เลี้ยง และแหล่งจำหน่ายลูกพันธุ์ปลาช่อนทะเล รวมถึงมีเครือข่ายที่จะปรึกษาหารือในเรื่องการเลี้ยงปลาช่อนทะเลมากขึ้น ประกอบกับการถอดบทเรียนการทำงานร่วมกัน ทำให้ทีมวิจัยได้เข้าใจปัญหา เห็นโอกาส และข้อจำกัดของการเลี้ยงปลาช่อนทะเลในพื้นที่มากขึ้น สามารถนำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับการเลี้ยงปลาช่อนทะเลให้สอดคล้องกับพื้นที่ได้ โดยข้อจำกัดในเรื่องลูกพันธุ์ปลาช่อนทะเลที่มียังน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการ ทีมวิจัยสามารถประสานขอซื้อลูกพันธุ์จากศูนย์วิจัยฯ เกิดได้

โดยรวมตัวกับผู้เลี้ยงในพื้นที่จังหวัดกระบี่ เพื่อส่งลูกพันธุ์ปลาช่อนทะเลให้ได้ยอดรวมตามเกณฑ์ขั้นต่ำที่ศูนย์วิจัยฯ กำหนดไว้ คือ ไม่น้อยกว่า 10,000 ตัว ส่วนในอนาคตก็มีโอกาสที่ศูนย์วิจัยสายพันธุ์กึ่งอำเภไชยาจะทดลองเรื่องการเพาะฟักและผลิตลูกพันธุ์ปลาช่อนทะเล ซึ่งถ้าทำสำเร็จทีมวิจัยจะมีแหล่งลูกพันธุ์ที่ใกล้และเหมาะสมกับการเลี้ยงในพื้นที่มากขึ้น

ส่วนในเรื่องของสภาพแวดล้อมของพื้นที่คลองพุมเรียง พบว่าการเลี้ยงที่ผ่านมา นอกจากปัญหาน้ำท่วมใหญ่เมื่อปลายปี 2553 ที่ทำให้ปลาช่อนทะเลทั้งหมดตายอย่างเฉียบพลันเมื่อได้รับน้ำจืดแล้วก็ไม่เคยประสบปัญหาด้านสุขภาพของปลา แต่ก็ควรหาพื้นที่ที่มีน้ำถ่ายเทได้สะดวกในการเลี้ยงเพื่อลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับปลา และถ้าเลี้ยงในปริมาณมากก็ควรลดความเสี่ยงโดยการวางแผนการเลี้ยงระยะสั้น และจับผลผลิตขายก่อนถึงช่วงฤดูฝน แต่ก็ไม่ควรเลี้ยงในปริมาณมากเกินไปเนื่องจากยังไม่มีข้อมูลชัดเจนเรื่องการตลาด ปัจจุบันยังมีผู้บริโภคนั้นเฉพาะกลุ่มเท่านั้น ดังนั้นการประชาสัมพันธ์ในเรื่องการบริโภคเนื้อปลาช่อนทะเลสำหรับคนทั่วไปก็เป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะทำให้ปลาช่อนทะเลได้รับความนิยมมากขึ้นในอนาคต

วินัย เนตรวงศ์ และคณะ